

## Saksframlegg

Saksnr.: 2023/19478

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Fylkesrådet	23.03.2023	

Vedlegg:

- 1 bærekraftsjekk Drammen

## Drammen kommune - Kommuneplanens arealdel 2023-2035 - høringsuttalelse

### Fylkesrådets forslag til vedtak

1. Viken fylkeskommune mener Drammen kommune har gjennomført et krevende og godt arbeid med å sammenstille tre ulike arealdeler fra 3 tidligere kommuner til en oppdatert, felles og sammenhengende arealdel for den nye sammenslåtte kommunen. Kommunen har kommet fram til en samlet kommuneplan som viser sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk.
2. Kommunen har en uforholdsmessig stor arealreserve til boliger. Gjennom planforslaget legges det til rette for ytterligere økning av arealreserven. Både dette og at nye arealer innarbeides langt fra sentrum hemmer mulighetene for attraktiv utvikling. Dersom kommunen skal lykkes med sin viktige ambisjon om å stimulere befolkningsøkning og arbeidsplassvekst må fremkommeligheten sikres gjennom en mer konsentrert utvikling innenfra og ut, i tråd med prinsippene i kommuneplanens samfunnsdel.
3. Viken fylkeskommune ber Drammen kommune om ta ut boligområder i gjeldende plan på Pukerud. Disse områdene ligger på dyrket og dyrkbar jord. I lys av den store boligreserven kommunen faktisk har, kombinert med nødvendigheten av å ta vare på matjord, bør områdene tilbakeføres til LNF formål.
4. Viken fylkeskommune ber om at avtalen om belønningsmidler knyttet til Buskerudpakke 1 blir videreført etter 2025 når nåværende avtale løper ut. Dersom avtalen ikke blir

videreført faller det forsterka kollektivtilbudet ut, og det kan føre til at nullvekstmålet for personbiltrafikken ikke blir nådd. Dersom belønningsmidlene faller bort kan det ha store konsekvenser for trafikken på fylkesveinettet, og det kan føre til at ytterligere utbyggingsområder må tas ut av planen.

5. Viken fylkeskommune fremmer innsigelse til følgende nye bolig- og næringsområder på grunnlag av jordvernhensyn, føringer for samordnet areal- og transporthensyn i Regional plan areal- og transport i Buskerud og Regional plan for areal og transport i Buskerudbyen og statlige planretningslinjer for bolig, areal og transportplanlegging:
  - a) Innspill nr. 142 Utvidelse næringsområde Eikhaugen nordre del (jordvern)
  - b) Innspill nr. 96 næringsområde på Lindum (jordvern)
  - c) Innspill 91 – Boligområde Gjerpenkollen (ATP, jordvern)
  - d) Innspill 111 – Boligområde B5 Solbergelva (ATP, naturverdier, friluftsliv)
  - e) Innspill nr. 54 boligområde ved Sverstad i Svelvik (jordvern)
  - f) Innspill 20 og innspill 57 – ved Fjell (ATP, friluftsliv, naturtyper)
  - g) Innspill 19 – Høgda terrasser boliger (ATP, friluftsliv, naturtyper)
  
6. Det er av stor regional betydning å sikre nødvendig infrastruktur for tømmertransport for at vår region kan sikre verdiskaping og konkurransekraft i skog- og treindustrien. Bioressursene er viktige for å utvikle industriarbeidsplasser og klimavennlige produkter i det grønne skiftet. Dagens tømmerhavn på Lierstranda er Norges største tømmerhavn og skogsvirke fra over 70 kommuner er avhengig av en tømmerhavn i Drammensfjorden. Flere industrietableringer i vår geografi står foran store investeringsbeslutninger om industrietableringer basert på skogsvirke som råvare. Forutsigbarhet for tilgang på havn er en tydelig premiss for slike industrietableringer. Fylkeskommunen støtter skog- og treindustrien om en tømmerhavn i Drammensfjorden og ber Drammen kommune være med på å ta et regionalt ansvar for tømmerhavn i Drammensfjorden. I lys av utredningene som er gjort ber fylkeskommunen om at Juve settes av til tømmerhavn.
  
7. Viken fylkeskommune er bekymret for økologisk tilstand i Oslofjorden og tilstanden i fjorden er avhengig av en helhetlig innsats i nedbørfeltet til fjorden. Det fremmes innsigelse til:
  - a) konsekvensutredningen for manglende, konkrete vurderinger av om arealendringer i planforslaget vil kunne påvirke fastsatte miljømål, jf. §4-7 i vannforskriften og gjeldende regionale vannforvaltningsplaner.
  
  - b) ny småbåthavn (innspill nr 85 og 132) på grunn av manglende vurdering av om foreslåtte tiltak vil kunne forringe tilstanden i Drammensfjorden og/eller gjøre det vanskeligere å nå miljømålet som er satt for vannforekomsten. Vi kan heller ikke se at det har blitt gjort alternative vurderinger med tanke på lokalisering, jf. forskrift om konsekvensutredninger § 19 siste ledd.
  
  - c) bestemmelse 9.5.1 om byggegrenser mot vassdrag for å sikre en bedre ivaretagelse bekker med årssikker vannføring og verna vassdrag.

8. Når det gjelder kulturmiljø har fylkeskommunen følgende anbefalinger og faglige råd:

- a) å omformulere §21.1 knyttet til bestemmelsesområder. Kulturminneloven har ingen hjemmel til å kreve undersøkelser knyttet til etterreformatorkiske kulturminner. Kommunen kan heller ikke pålegge tiltakshaver å foreta denne type undersøkelser på grunn av at det er uforholdsmessig tyngende og urimelig. Dette må skje på frivillig basis.
- b) å omformulere §11.1.4 tilknyttet følgende formulering: «Totalskade kulturminner (forfall/skade) skal gjenoppbygges som kopi der det er sammenhengende kulturmiljø». Det bør gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle dersom en bygning skal gjenoppbygges i kopi eller på annen måte som ikke bryter med hensynet til kulturmiljøet.
- c) å vurdere hensiktsmessigheten ved omfattende utredningskrav (§11.1.1) knyttet til utarbeidelse av DIVE-analyser på ulike plannivå. DIVE er viktigst på et overordnet nivå, når arealbruk og viktige plangrep legges, f.eks. ved utarbeidelse av områdeplan. Kravet i bestemmelsen fremstår uforholdsmessig omfattende. DIVE analyse bør utarbeides i regi av kommunen og for større sammenhengende områder.

9. Fylkesrådet anbefaler at kommunen følger faglige råd slik de fremkommer i saksframstillingen. Fylkesrådet ønsker snarlig dialog og samarbeid med Drammen kommune om de faglige rådene, og for å søke og løse innsigelsene.

17.03.2023

Annette Lindahl Raakil

Fylkesråd for plan, klima og miljø

## Bakgrunn for saken

Drammen kommune har lagt ut kommuneplanens arealdel til høring og offentlig ettersyn. Fylkeskommunen har fått innvilget utsatt frist til 27. mars.

## Fakta

De politiske satstingsområdene og de arealpolitiske prinsippene i kommuneplanens samfunnsdel har vært førende for utformingen av kommuneplanens arealdel. I tillegg er det gjort et betydelig arbeide med å harmonisere de tre tidlige kommunenes arealplankart og kommuneplanbestemmelser. Planprogrammet har lagt føringer for arbeidet med arealdelen.

I dag styres arealbruken i kommunen etter arealplaner vedtatt i de tidligere kommunene Svelvik, Nedre Eiker og Drammen. Det er viktig å få på plass en ny felles arealdel som angir hovedtrekkene i arealdisponeringen i kommunen. I dette arbeidet er de tre tidlige kommuneplanene harmonisert slik at det blir et felles sett kommuneplanbestemmelser og et plankart med eksempelvis like hensynssoner, lik bruk av blågrønn struktur og samme fremstilling av teknisk infrastruktur. Samfunnsdelen gir mål og retning gjennom de politiske satsingsområdene og de arealpolitiske prinsippene og strategiene, og danner dermed rammer

og betingelser for ny arealbruk i kommuneplanens arealdel. De arealpolitiske prinsippene fra kommuneplanens samfunnsdel er hoveddrammen for hvilke tema som er omtalt og vurdert i planen:

- Samordnet areal- og transportplanlegging og samferdsel
- Utvikling av bysentrum, tettsteder og kommunedeler
- Bolig og boligbygging
- Næringsutvikling og næringsarealer
- Grøntarealer og natur

### *Arealstrategi*

Kommuneplanens arealdel bygger videre på kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategi, som ble vedtatt 13.12.2021. Arealstrategien betegner Drammen by som regionhovedstad i Buskerud. Sammen med Svelvik og Mjøndalen/Krokstadelva utgjør det kommunens urbane sentre.

Dette videreføres nå i arealdelen. I tillegg til de tre prioriterte urbane områdene, er Gulskogen og Åssiden plukket ut som sentrale handelssteder, og Solbergelva, Åskollen, Fjell, Konnerud, Steinberg, Åsen, Nesbygda, Ebbestad og Berger betegnet som nærsentre.

Gjennom samfunnsdelen har kommunen blant annet vedtatt målsettinger om at Drammen skal bli Norges grønneste kommune og at Drammen skal være det foretrukne regionsenteret nasjonalt. Dette skal operasjonaliseres i arealdelen gjennom arealpolitiske prinsipper som samordnet areal- og transportplanlegging, og utvikling av bysentrum, tettsteder og kommunedeler.

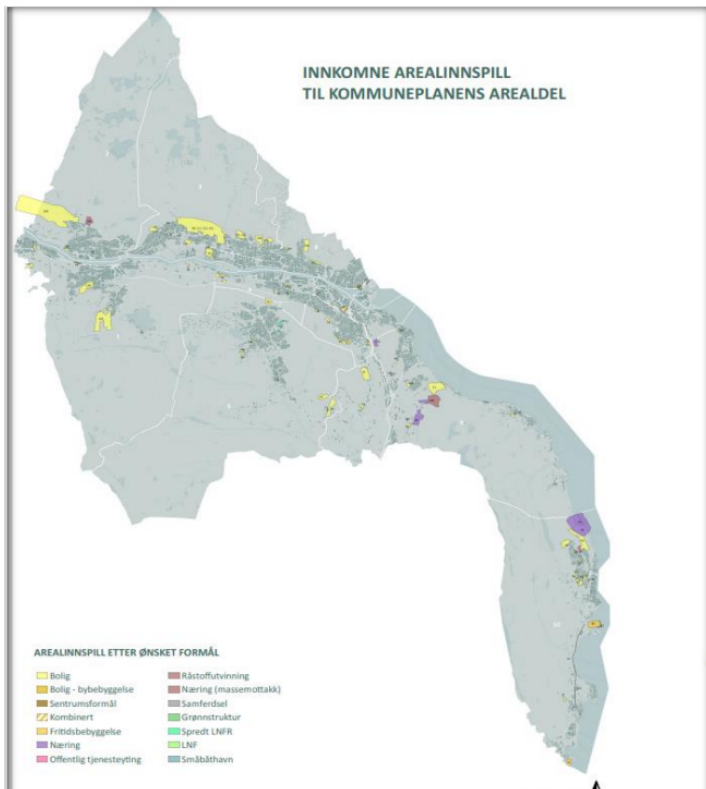
### **Senterstruktur**

15.mars 2022 ble det vedtatt ny senterstruktur for kommunen. Kommunen prioriterer vekst og utvikling i bysentre, tettsteder og nærsentre samt langs kollektivakser.

### **Boligarealreserve**

Drammen kommune har en betydelig potensiell boligarealreserve, selvom blant annet rekkefølgekrav til infrastruktur, grad av transformasjon fra næring til bolig og markedssituasjonen kan føre til at boligutbyggingsprosjekter tar tid å gjennomføre. I et lengre perspektiv vil en betydelig del av beregnet boligarealreserve kunne realiseres. Kommunen har registrert innspillene til varsel om oppstart av arealdelen fra både Statsforvalteren og Viken fylkeskommune om at Drammen må vurdere arealreserven for å ivareta regionale føringer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging.

Det er innkommet ca 130 innspill til arealdelen ved varsel om oppstart av planarbeid. Det ble vedtatt å avvise ca 50 arealinnspill som ikke var i tråd med føringer i kommuneplanens samfunnsdel og vedtatt senterstruktur. 31 arealinnspill er innarbeidet i arealdelen. De fleste av arealinnspillene har målkonflikter, som avstand til sentrum, kollektivknutepunkt, grønstruktur/LNF eller næring opp mot andre formål.

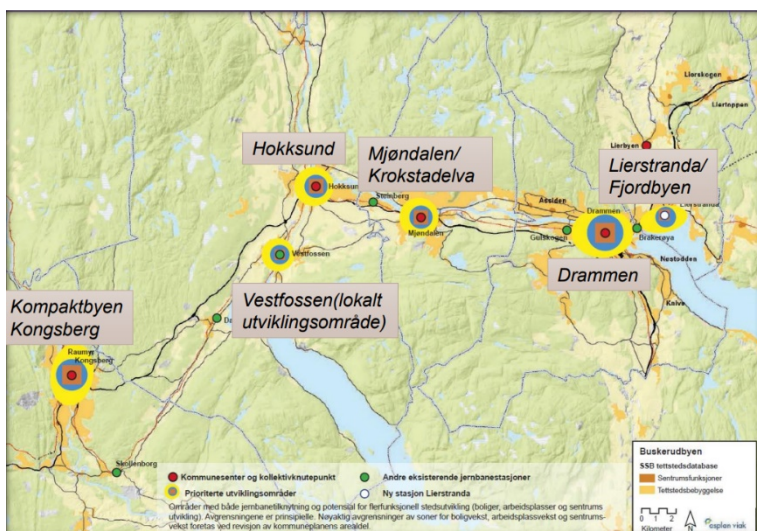


## Medvirkning

Drammen kommune har fokus på å skape et aktivt lokaldemokrati, der det skal være enkelt å medvirke og interessant å delta. I tillegg til kommunens målsettinger og ambisjoner for innbyggerinvolvering, er det stilt krav om medvirkning og åpenhet i arbeidet med kommuneplanens arealdel i plan- og bygningsloven. Det er lagt til rette for medvirkning og involvering fra blant annet innbyggere, grunneiere, næringsliv, interesseorganisasjoner, politikere og berørte myndigheter. Det er sikret aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, blant annet barn og unge.

## Kommuneplan ny sammenslått kommune

Nye Drammen kommune ble etablert 1. januar 2020 etter sammenslåing av kommunene Svelvik, Nedre Eiker og Drammen. Nedre Eiker og Drammen ligger i bybeltet fra Hokksund til og med Lier og er en del av Buskerudbysamarbeidet og inngår i areal og transportplanen for Buskerudbyen. Svelvik kommune har tidligere vært en del av Vestfold fylke og inngår i areal- og transportplanen for Vestfold.



Kommunen er mangfoldig med urbane bymiljøer tettsteder, et kulturlandskap med frukthager og åkre, med marka og elva og fjorden som rekreasjonsområder. Kulturelt og befolkningsmessig har kommunen et stort mangfold i befolkningen. Byen er og blir region og fylkeshovedstad, tettstedene Mjøndalen/Krokstadelva og Svelvik er urbane mens Gulskogen og Åssiden er viktige møteplasser og handelsentrum

for bydelene. Det er også flere nærsentre som Solbergelva, Åskollen, Fjell, Konnerud og steder som Steinberg, Åsen, Ebbestad og Berger.

## Senterstruktur

Kommunen er inndelt i 10 kommunedeler på tvers av de gamle kommunegrensene. Kommunen rommer et stort mangfold med ulik bebyggelse, befolknings sammensetning, kulturlandskap og landskapsform. Drammen by er hovedsentrum og Mjøndalen og Krokstadelva er større tettsted. Svelvik har bystatus og Gulskogen/Åssiden er handelssentre. Sentrumsområdene er avgrenset i kommuneplanens arealformål. Solbergelva, Konnerud, Fjell og Åskollen er definert som nærsentre.

## Problemstillinger, alternative løsninger og konsekvenser

Regional plan for areal og transport i Buskerudbyen 2013-2023 og regional plan for areal og transport i Buskerud skal sammen med øvrig regionalt planverk legges til grunn for kommunens planlegging.

Drammen kommune har begrenset vekst, og i planperioden er det forventet en økning i folketall med 0,5 % per år i tråd med SSBs middelprognose. En slik vekst vil bety om lag 6.500 nye innbyggere i planperioden, totalt rundt 109.000 innbyggere i 2034. Det er heller ikke sterk vekst i arbeidsplassutvikling og næringsetableringer. En viktig forutsetning for å lykkes med byutviklingen er å trygge at samordningen knyttet til arealdisponering og transportutvikling understøtter og legger til rette for attraktiv stedsutvikling og et bærekraftig effektivt transportsystem. Gode føringer for senterstruktur og boligutvikling knyttet til kollektivtrasèer er nedfelt i kommuneplanens samfunnsdel som ble vedtatt i desember 2021. Men oppfølging av dette krever en strammere arealforvaltning enn arealdelen legger opp til, og fordrer at man mer systematisk sikrer fremkommelighet gjennom tilrettelegging for kollektiv, sykkel og gange som premiss for vekst og boligutvikling framover.

Arealregnskapet for kommuneplanen viser at om lag 2020 dekar er omgjort fra LNFR og grønnstruktur til bebyggelse og anlegg i planforslaget, sammenlignet med gjeldende kommuneplaner. Omlag 661 dekar er omgjort fra bebyggelse og anlegg til LNFR og grønnstruktur. Vi mener det er positivt at kommunen har tilbakeført arealer til LNFR og grønnstruktur.

Drammen kommune har store arealreserver avsatt til bolig i dag. I henhold til oversikten over boligarealreserver utgjør disse 16 500 boenheter – altså godt over det som er nødvendig for å dekke behovet i henhold til prognosen. Som nevnt over står det i kommuneplanens samfunnsdel, og i planbeskrivelsen, at arealdelen skal legge opp til fortetting innenfor eksisterende tettsteder, og langs kollektivaksene. Kommunen ønsker likevel å åpne opp for flere boligområder utenfor disse områdene.

Kommunen fikk flere innspill om at det kanskje var mangel på næringsarealer i Drammen. Asplan Viak og Norconsult har gjennomført analyser som sier det er nok næringsarealer som følger ABC-prinsippet. Innenfor områder med kombinerte formål hadde man hovedfokus på bolig. Nå er det tydeliggjort at transformasjonsområder blir til kombinerte formål av næring og bolig.

I *Regional plan for areal og transport i Buskerudbyen 2013-2023* heter det at prioritering av utvikling i utvalgte byer og tettsteder innebærer samtidig behov for å si nei til prosjekter og utvikling utenfor de prioriterte utviklingsområder og som svekker sentrums attraktivitet.

Det kom inn ca. 130 arealinnspill ved oppstart av kommuneplanen. Etter siling og vedtak i bystyret ble 31 innspill innarbeidet i høringsforslaget, og den tidligere omtalte arealreserven til boligformål er videreført med unntak av arealer som berører dyrket mark på Gulskogen.

Den store arealreserven har vært gjenstand for vurderinger i planprosessen.

Årsaken til at det ikke er igangsatt utbygging på eksisterende områder i gjeldende plan beskrives som sammensatt. Det kan bl.a. være både svak etterspørsel som følge av begrenset vekst og det kan påvirkes av rekkefølgekrav knyttet til infrastruktur. Denne situasjonen er hovedsak knyttet til følgende områder:

- Områder i Svelvik og Tangen/Glassverket er knyttet til rekkefølgebestemmelser for ny Svelvikvei
- Områder på Konnerud (bortsett fra det sentralområdet) er knyttet til rekkefølgebestemmelser om innfartsvei Vest/Konnerudnedføringen
- Områder i gamle Nedre Eiker kommune er knyttet til rekkefølgebestemmelser knyttet til kapasitet på renseanlegg.
- I andre bydelsområder som Sundland og Gulskogen er det også rekkefølgekrav til tiltak knyttet til infrastruktur som vei, etc.

Kommunen fremholder at denne arealreserven er teoretisk og urealistisk fordi store deler av arealet vil ikke la seg realisere på verken kort eller lengre sikt av ulike årsaker som nevnt over. Videre vil transformasjon av områder som eksempelvis Gulskogen ta lengre tid fordi transformasjon i bystrøk er en krevende og komplisert prosess.

Å ta ut byggeområder fra gjeldende plan fremholdes også som problematisk i forhold til kommunens ansvar for å fremstå som en forutsigelig planmyndighet. Men et så stort gap mellom reelt boligbehov og tilgjengelig areal gjør det vanskelig å forstå begrunnelsen for at nye arealer innarbeides.

Kommunen har i tillegg til den store boligreserven lagt inn flere mindre nye områder samt et større boligområde opp mot Solbergelva, B5, på ca. 1000 dekar som nye utbyggingsområder. På bakgrunn av den generelle trafikkbelastningen som finnes i Drammen, og de store arealreservene som finnes i kommunen, mener vi ny utbygging utenfor de prioriterte utviklingsområdene bør unngås i ny kommuneplan.

Et av målene i *Regional plan for areal og transport i Buskerudbyen 2013-2023* er at det skal legges til rette for godt samarbeid med tilgrensende kommuner og regioner med formål å samordne felles strategier for å møte utfordringer innen arealutviklingen og transportsystemet. Vi kan ikke se at hvordan kommunen jobber sammen med Lier om utviklingen i Fjordbyen er beskrevet i planen. Veksten og utviklingen i dette området må det også tas hensyn til når man vurderer potensialet for vekst i andre deler av Drammen. Fjordbyen planlegges utbygd med potensiale på 16.000 arbeidsplasser og 16.000 innbyggere. Dette tilsvarer ca. 7000 boenheter. Til sammen kan da antallet planlagte boenheter i dette som må betraktes som et felles boligmarked komme opp mot ca. 25.000.

Vi kan heller ikke se at den videre utviklingen av knutepunktet på Brakerøya er gjort rede for i planen. Viken mener det må utarbeides en samlet visjon, strategi, plan og gjennomføringsmodell for å utvikle dette knutepunktet, som vil få en betydelig økt rolle. Det må utvikles både som byområde og som trafikalt knutepunkt. (Se gjerne til analyseverktøyet

for knutepunkt som er utviklet i forbindelse med prosjektarbeid om knutepunktutvikling i Oslo og tidligere Akershus.)

Viken fylkeskommune finner det nødvendig å fremme innsigelse til flere av disse områdene både på grunn av at behovet for framtidige boligområder i planperioden allerede er godt dekket opp, og fordi flere av områdene er i strid med jordvern hensyn samt at flere områder er i strid med regionale og nasjonale føringer knyttet til nullvekstmålet i biltrafikken, stimulering av byutvikling innenfra og ut og retningslinjer knyttet til samordnet areal og transportplanlegging.

Vi registrerer også at flere av områdene kommer i konflikt med viktige friluftslivsverdier, og det er svært uheldig at kommunen ikke har ferdigstilt kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder før denne kommuneplanen vedtas. Områdene strider også mot kommunens egne prinsipper nedfelt i kommuneplanens samfunnsdel knyttet til senterstrategi og en boligutvikling «innenfra og ut».

Dersom nye områder skal tas inn i planen, må etter vår vurdering, andre områder tas ut. Vi minner om at planhorisonten er 12 år og ikke 20 til 40 år.

### **Samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging**

Kapasiteten på veinettet er svært belastet flere steder i kommunen, og vi er derfor bekymret for at den boligutbyggingen kommunen nå legger opp til vil gi økt trafikk, og som konsekvens ramme fremkommeligheten til kollektivtransporten negativt. For at kommunen skal kunne nå nullvekstmålet er det særlig viktig at det legges opp til en konsentrert arealbruk i prioriterte utviklingsområder.

Viken fylkeskommunes rolle som veieier og regional veimyndighet innebærer at det er fylkeskommunens ansvar å forvalte og drifte fylkesveinettet på en måte som gir høy trafiksikkerhet og som er i tråd med nasjonale og regionale føringer. Fylkeskommunen har også ansvar for kollektivtilbudet.

Et av hovedmålene i *Regional plan for areal og transport i Buskerud 2018-2035* er å oppnå en utvikling med mindre transportbehov. I byområdene skal veksten i persontransport tas med gange, sykkel og kollektiv. Drammen by er betegnet som nasjonalt kollektivknutepunkt, og som regionhovedstad. Mjøndalen/Krokstadelva er kategorisert som regionalt kollektivknutepunkt, og bør utvikles som større tettsted.

Et av prinsippene for by- og stedsutvikling i *Regional plan for areal og transport i Buskerud 2018-2035* er at byer og tettsteder skal fortettes og transformeres før nye arealer tas i bruk. Boliger skal lokaliseres slik at transportbehovet reduseres, og det skal ikke legges opp til økt veikapasitet for privatbiler i byområdene for å unngå at man øker bilens attraktivitet. For Drammen innebærer det at det bør fortettes innenfra og ut slik at man får korte avstander som kan betjenes av gange og sykkel, og dermed redusere bruk av personbil.

Drammen kommune har også forpliktet seg til å arbeide for nullvekst i personbiltrafikken gjennom Buskerudbypakke 1, en avtale om belønningsmidler for 2022-25. Avtalen har et omfang på 106 millioner kroner årlig, hvorav nær 70 millioner er avsatt til forsterket rutetilbud og reduserte takster for buss. Dette er tiltak som har bidratt til stor økning i



kollektivpassasjerer på sentrale ruter. Øvrige belønningsmidler finansierer i hovedsak forbedringer av infrastruktur for gående, syklende og kollektivtrafikk, utviklingsarbeid innenfor grønn mobilitet og ulike andre tiltak for å påvirke reisevaner i bærekraftig retning.

Buskerudbysamarbeidet gjennomførte i 2021 en utredning for å undersøke om, og eventuelt hvordan, nullvekstmålet kan nås uten bompenger. I denne forbindelse gjorde TØI beregninger av fremtidig trafikkvekst i Buskerudbyen ved bruk av regional persontransportmodell (RTM). Beregningene viste at det tiltaket som ga størst uttelling på trafikkveksten var en strengere etterfølgelse enn den vi har i dag av mål i regional plan om knutepunktsutvikling i prioriterte vekstområder. Selv om dette er beregninger beheftet med stor usikkerhet så bekrefter det det vi allerede vet, nemlig at arealbruken er tett koplet mot transportbehov og transportmiddelvalg.

Konsentrert arealbruk i prioriterte utviklingsområder er derfor et av de virkemidlene som er tillagt stor vekt i det faglige grunnlaget for forhandlinger om byvekstavtale. Grunnlaget ble vedtatt av kommunestyret og fylkesting vinteren 2021/22.

### *Kollektivtrafikk, gange og sykkel*

I henhold til *Svar på utredningsoppdrag til Nasjonal transportplan 2025-2036* fra Transportvirksomhetene er det kombinasjonen av tilrettelegging for kollektiv, gange og sykkel, restriktive tiltak for personbiltrafikk og en konsentrert arealutvikling som er de viktigste tiltakene for å oppnå nullvekstmålet. Et kollektivtilbud med god frekvens og standard, samt tilrettelegging for gående og syklende vil trekke i riktig retning.

I vår uttalelse til planprogrammet skrev vi at: *Veksten bør skje i områder hvor kollektivtilbudet er godt nok til å kunne konkurrere med ordinær personbiltransport. For å sikre at bussen er et reelt alternativ til bil må forsinkelser unngås.*

Planbeskrivelsen viser til to forhold som er viktige for om innbyggerne opplever å ha et attraktivt kollektivtilbud: Kollektivtransporten må være lett tilgjengelig og avgangsfrekvensen må være høy. Det er videre utarbeidet et kart som viser kollektivnettet i kommunen og antall avganger, samt knutepunkter og traseer. Av kartet fremgår det hvilke kollektivakser som har det beste tilbudet i dag.

Kommunen skriver, i tråd med nasjonale og regionale føringer, at fortetting langs godt utbygde kollektivakser er en hovedstrategi i arealdelen. Likevel ser vi at flere av arealinnspillene ligger i områder hvor ny utbygging utløser et behov for et bedre kollektivtilbud enn det som finnes i dag dersom kollektivtransporten skal være et godt alternativ til bil. Videre er et effektivt og konkurransedyktig busstilbud avhengig av framkommelighet på veinettet.

Store deler av infrastrukturen i Drammen er overbelastet, og kapasiteten på veinettet er enkelte steder begrenset i dag. På fylkesveinettet er dette særlig tydelig på Svelvikveien og i Rosenkrantzgata. Vi mener derfor det er særlig viktig å fortette innenfra og ut langs disse strekningene, slik at man oppnår kortere avstander til målpunkter, som igjen kan bedre framkommeligheten for kollektivtransporten ved at flere går og sykler.

Transportanalysen vedlagt arealdelen skiller mellom to utviklingsscenarioer – fortettet og blandet utbygging. Scenarioene baserer seg på en befolkningsvekst som er mye høyere enn SSBs prognoser, men illustrerer transportutfordringene knyttet til en blandet utbyggingsstrategi. Analysen viser at det blandede scenarioet gir behov for økt kapasitet for bussen på Fjell, Konnerud og Åssiden, selv om disse områdene har et kollektivtilbud med høy frekvens i dag. Det er videre vist til at konkurranseforholdet mellom bil og andre transportmidler vil være jevnere i sentrumsområder enn i mer spredte områder.

Vi mener tanken om fortetting langs etablerte kollektivakser må vurderes i sammenheng med Drammens store ambisjoner om å være Norges beste by på sykkel, med mål om en sykkelandel på 20% i sentrumsområdene i Drammen og Mjøndalen, og minst 8% i resten av kommunen. Målene er en del av Drammen kommunes sykkelplan som ble vedtatt 28.09.2021. Viken fylkeskommune var engasjert i arbeidet med sykkelplanen, og støtter opp om denne. Sykkelplanen gjøres nå juridisk bindende gjennom bestemmelse 8.1.1 og 15.1. For at kommunen skal kunne nærme seg målene i sykkelsatsingen må arealstrategien bygge opp under dette.

Både nasjonale og regionale føringer knyttet til jordvern er skjerpet. Viken fylkeskommune har også gjennom regional planstrategi vedtatt en nullvisjon for omdisponering av dyrka og dyrkbar mark. På bakgrunn av dette og regionale føringer knyttet til nullvekstmålet i biltrafikk, utvikling innenfra og ut, samordnet areal og transportplanlegging samt den store boligreserven i gjeldende plan fremmes innsigelse til følgende nye byggeområder:

- **Innspill nr. 142 Utvidelse næringsområde Eikhaugen nordre del**, 17daa nytt næringsområde på fulldyrket jord
- **Innspill nr. 96 næringsområde på Lindum**, 360daa utvidelse av renovasjonsanlegget til næringsområde på fulldyrket jord/dyrkbarjord/skog med høy bonitet
- **Innspill nr. 91 boligområde Gjerpenkollen**, ved fylkesvei 2718, Fjellsveien og ligger inne som LNFR formål i gjeldende kommuneplan. 145daa jordbruksarealer innenfor området med svært god jordkvalitet. Arealene har ikke vært dyrket siden 1960, og har siden da vært benyttet til beitemark. Innsigelse også utfra samordnet areal og transportplanlegging, samt den generelle overkapasiteten på boligarealer. Det er ikke tilrettelagt for gående og syklende til Skoger skole, og en utbygging av området vil antagelig utløse krav om skoleskys. Det er heller ikke tilrettelagt for gående og syklende hele veien fra området til Fjell, som er nærmeste nærsenter. Dette tilsier at en utvikling av området vil bli bilbasert. Videre ligger arealet utenfor områdene med god kollektivdekning, og utenfor prioriterte utviklingsområder definert i arealstrategien i samfunnsdelen, og i regionale føringer. Utbygging på området bygger ikke opp under nullvekstmålet og mål om at utbygging skal skje innenfra og ut.
- **Innspill nr. 111 Boligområde B5 Solbergelva**, ca. 1000 dekar og har formålet nåværende grønnstruktur, og er merket som mulig fremtidig boligområde i gjeldende kommuneplan for Nedre Eiker. Innsigelse utfra strid med føringer knyttet til samordnet areal og transportplanlegging, konsekvenser for landskap og blågrønn struktur, friluftsliv samt den generelle overkapasiteten på boligarealer

Området er på Solbergelva er vist som nærsenter i planbeskrivelsen, og beskrevet som et område med god kollektivdekning. Vi vurderer likevel at en utbygging på området vil bli bilbasert. Det er flere fylkesveier i Drammen som har en standard som ikke åpner for trafikkøkning, og nye adkomster ut på disse veiene er ikke ønskelig. Det er lagt opp til at trafikken fra området i Solbergelva har adkomst fra mindre fylkesveier med lav kapasitet, som leder videre ut i Rosenkrantzgata. Rosenkrantzgata er svært belastet i dag. En utbygging på området bygger heller ikke opp om Drammen kommunes ambisiøse sykkelsatsing. På bakgrunn av regionale føringer gitt i regional plan for areal og transport i Buskerud og i Buskerudbyen om fortetting innenfor eksisterende tettsteder og mål om nullvekst i personbiltrafikken, mener vi området på Solbergelva ikke er i tråd med regionale føringer og bør tas ut av planen.

- **Innspill nr. 54 boligområde ved Sverstad i Svelvik**, 54daa Innsigelse utfra verdifullt Ravinelandskap, noe dyrkamark, skog høy bonitet, truede arter
- **Innspill 20 og 57 – boligområder ved Fjell** på henholdsvis 41,4 og 44 dekar  
Områdene er avsatt til LNFR formål i gjeldende kommuneplan. Nærmeste nærsenter er Fjell, som ligger om lag 1 km unna, hvor det går buss med høy frekvens. Vi har forståelse for at kommunen ønsker å utvikle nærsentrene sine, men det er ligger arealreserver i området i gjeldende kommuneplan. Det er rundt 3 km til Drammen og området er ikke godt tilrettelagt for gående- og syklende i dag. Utbygging av områdene er ikke i tråd med regionale føringer om å utvikle innenfra og ut, og vil mest sannsynlig bli bilbasert. Vi fremmer derfor innsigelse til utbyggingsområdene.
- **Innspill 19 – Høgda terrasser –** boligområde på ca. 23 dekar  
Området er avsatt til LNFR formål i gjeldende kommuneplan. Det ligger utenfor prioriterte utviklingsområder og er i strid med regionale føringer om å utvikle innenfra og ut. Det er også langt fra nærmeste nærsenter på Fjell, og er utenfor gangvennlig avstand fra sentrum.

#### *Merknader til andre utbyggingsområder*

Innspill 28 – Stomperud terrasse:

Arealinnspillet foreslår en utbygging på opp mot 34 boenheter på et areal på 21 dekar. Området er registrert som LNFR i gjeldende kommuneplan, og ligger utenfor prioriterte utviklingsområder og kollektivknutepunkt med lav kollektivfrekvens. Området ligger i nærheten av fylkesvei 319, Svelvikveien. En utbygging her vil derfor i hovedsak bli bilbasert. Svelvikveien har kapasitetsutfordringer i dag, og ny utbygging som fører til økt trafikk på denne veien må begrenses. Fylkeskommunen har allikevel forståelse for et behov for nye arealer til bolig.

Innspill 158 – ved Åskollen:

Arealinnspillet vil åpne for 12 boenheter på et areal på 9 dekar med adkomst fra fylkesvei 2714, Nordbyveien. Arealet ligger inne med LNFR formål i gjeldende kommuneplan.

Nærmeste nærsenter er Åskollen ca. 1 km unna. Det går buss på Nordbyveien langs området, men ikke med høy frekvens. Området er ikke i tråd med mål om fortetting innenfra og ut, og vil mest sannsynlig bli bilbasert. Fylkeskommunen fraråder at områdets tas med i planen.

Innspill 12 – Gang- og sykkelvei langs Svelvikveien:

Innspillet ønsker å åpne for gang- og sykkelvei langs Svelvikveien mellom Sandstuveien og Bokerøyveien. Vi mener dette er et positivt tiltak, men fylkeskommunen har ikke avsatt midler til å finansiere slike tiltak på nåværende tidspunkt.

## **Parkering**

Restriksjoner på parkering er et av de mest effektive tiltakene vi har for å få ned personbiltrafikken. I planbeskrivelsen vises det til parkeringsstrategi og parkeringsnorm som ligger ute til offentlig ettersyn samtidig med kommuneplanens arealdel. Bestemmelse 8.2.1 sier at «*Krav til parkeringsdekning og opparbeidelse av parkeringsanlegg (inkludert sykkelparkering) skal følge kommunens parkeringsnorm.*» Vår uttalelse til parkeringsstrategi og -norm kommer i egen sak, men må ses i sammenheng med uttalelsen til kommuneplanens arealdel.

## **Transportutredning og mobilitetsplan**

Bestemmelse 15.2 *Transportutredning og mobilitetsplan* sier at det ved regulering og ved søknad om større byggeprosjekter skal utarbeides en transportutredning og en mobilitetsplan. Det er positivt at kommunen stiller krav om transportutredning og mobilitetsplan, men bestemmelsen er utydelig. I definisjonsdelen av bestemmelsene står det at *større utbyggingsprosjekter* er bygg over 1000 m<sup>2</sup> BRA, og boligprosjekt med flere enn 15 boenheter. Vi mener denne definisjonen bør stå i bestemmelsen.

Vår erfaring fra andre kommuner er at mobilitetsplaner er av svært varierende kvalitet, og vi har derfor tidligere anbefalt at det utarbeides en veileder for mobilitetsplan i kommunen. I retningslinjene for mobilitetsplan bør det spesifiseres at mobilitetsplanen skal beskrive tilbudet for gående og syklende, kollektivtilbudet til naturlige målpunkter i området, og ikke kun innenfor planområdet og dets umiddelbare nærhet.

Vi lurer også på hva det er ment med at behov for kollektivtraseer skal innarbeides, og at avbøtende rekkefølgekrav skal stilles. Dette må knyttes til reguleringsplan, og ikke til transportutredning eller mobilitetsanalyse.

## **Rekkefølgekrav om ny Svelvikvei**

Det er rekkefølgekrav knyttet til ny Svelvikvei i bestemmelse 4.2.3:

*«Utbygging mellom Tørkopp og Rundtom, som fører til økt biltrafikk på fv. 319 kan ikke igangsettes før ny fv. 319 Tørkop – Eik er etablert og eksisterende Svelvikveien mellom Solumstrand og Rundtom er oppgradert i tråd med kommunedelplan vedtatt 21.06.2016.*

*Utbygging kan likevel tillates dersom det i reguleringsplanen stilles krav om gjennomføring av tiltak for å minimere bilbruken og det før ny bebyggelse tas i bruk etableres en fullverdig*

*trafiksikker og attraktiv løsning for gående og syklende fra utbyggingsområdet fram til eksisterende tilbud mot Drammen sentrum på Rundtom.»*

Andre del av bestemmelsen – fra «*Utbygging kan likevel tillates...*» - gjør bestemmelsen utydelig. *Tiltak for å minimere bilbruken* er en for vag formulering. Viken fylkeskommune vil være restriktive til utbygging på strekningen Solumstrand-Rundtom. Vi foreslår ny formulering av bestemmelsen:

*Utbygging kan likevel tillates på strekningen Rundtom-Solumstrand dersom det er utarbeidet en helhetlig mobilitetsplan for området. Mobilitetsplanen skal foreslå tiltak for gående, syklende og kollektivtrafikk.*

*Framtidige reguleringsplaner på strekningen Rundtom-Solumstrand skal stille krav om gjennomføring av tiltak fra mobilitetsplanen. Før det blir gitt IG skal det etableres en fullverdig trafiksikker og attraktiv løsning for gående og syklende fra utbyggingsområdet fram til eksisterende tilbud mot Drammen sentrum på Rundtom.*

Vi imøteser videre dialog med kommunen om eventuelle forbedringer av bestemmelsene og innhold i tiltak og fremtidige rekkefølgebestemmelser til konkrete reguleringsplaner som fremmes.

#### *Juve pukkverk*

I bestemmelse 14.4.3 NÆ1 (Juve) står det at det innenfor området ikke tillates etablering av næring som omhandler tømmerhavn og tungtransport. NÆ1 ligger der Juve pukkverk er i dag. Pukkverk innebærer også noe tungtransport, og bestemmelsen bør ikke komme i konflikt med eksisterende virksomhet på området, dersom det er tenkt at denne skal videreføres. En tømmerterminal på Juve forutsetter opprettelsen av ny Svelvikvei.

#### **Byggegrenser langs fylkesvei**

I bestemmelse 9.3.2 *Byggegrenser mot riks- og fylkesveier* står det at det er krav i vegloven som gjelder dersom annet ikke framgår av regulering.

I vår uttalelse til planprogrammet skrev vi at vi anbefalte at kommunen fastsetter byggegrenser langs fylkesvei i bestemmelsene til kommuneplanen, slik at hjemmelsgrunnlaget blir plan- og bygningsloven. Dispensasjon fra denne bestemmelsen kan da behandles av kommunen og gis med hjemmel etter § 19-2, mens veimyndigheten får mulighet til å uttale seg. En fordel ved dette er at det kan etableres en mer enhetlig praksis ved behandling av dispensasjonssøknader, til nytte for naboer til fylkesveier. Byggegrenser skal fortsatt fastsettes i reguleringsplaner, men byggegrensene som allerede finnes gjennom vegloven og fylkeskommunale vedtak kan hjemles i kommuneplanens arealdel der det ikke foreligger reguleringsplan.

Bestemmelse 9.3.2 viser til vegloven, og ikke til gjeldende byggegrenser for Buskerud definert i *Fylkesdelplan for avkjørslar og byggegrenser langs riksvegnettet i Buskerud* og vedtak fattet i Buskerud fylkeskommune. Vi foreslår derfor isteden følgende bestemmelse:

«For fylkesvei 282, 283 og 319 er byggegrensene 50 meter. For øvrige fylkesveier er byggegrensene 15 meter. Byggegrense langs gang- og sykkelvei er 15 meter.»

### **Sikringszone Bragernestunnelen**

Sikringssoner til tunneler må reguleres som hensynssoner.

Følgende må innarbeides som en juridisk bindende bestemmelse og ikke en retningslinje:

*Innenfor 50 meter fra ytterkant tunellvegg for fv. 283 Bragernestunnelen er det ikke tillatt med arbeider og tiltak som kan medføre rystelser eller på annen måte skade tunell eller tunellinnredning.*

*Dette kan være:*

- Sprengningsarbeider
- Boring for energibrønner, andre brønner, jordvarme e.l
- Andre arbeider, installasjoner eller tiltak i eller på grunnen som kan medføre rystelser eller på annen måte skade tunell eller tunellinnredning.

*Før slike arbeider utføres må det foreligge tillatelse fra Fylkeskommunen.*

### **Omklassifisering av veier**

Vi har vært svært fornøyde med gjennomgangen som er gjort av fylkesveiene på Strømsø, og den pågående prosessen med omklassifisering av Tollbugata. Drammen kommune har flere fylkesveier som ikke har en viktig regional funksjon, og som vi ser at med fordel kunne blitt omklassifisert til kommunale veier. På kort sikt ønsker vi å se på en mulig omklassifisering av Skippergata og 2. Strøm terrasse og 3. Strøm terrasse. På lenger sikt bør det gjøres en gjennomgang på Bragernes.

### **Tømmerhavn i Drammensfjorden**

Drammensregionens Virkesterminaler AS, som i dag opererer på Lierstranda, er Norges største og viktigste tømmerhavn. Skognæringa i hele Østlandsområdet samarbeider om tømmerterminalen. Skogeiere i over 70 kommuner er avhengig av at skog- og treindustrien har en velfungerende tømmerterminal for å få en lønnsom avsetning for sitt skogsvirke.

Terminalen på Lierstranda forsyner i dag tømmer både til eksport og norske kunder. I 2022 ble store skogområder på Østlandet rammet av storm og mye vindfall måtte raskt transporteres ut av skogen. Det var avgjørende for skognæringa å ha nær tilgang på tømmerhavn og viser hvor viktig en havn er for lønnsomhet i skognæringen.

Tømmerhavna er også vesentlig for at det kan utvikles nye næringer og arbeidsplasser i vår region. Drammen kommune bør være godt kjent med at Statkraft og Sødra har etablert Silva Green Fuel ute på Tofte for etablering av biodrivstoffproduksjon. Fylkeskommunen vil også peke på Billerud-Viken sine nye planer om en ny tremassefabrikk på Follum. Viken Skog oppgir at disse to investeringene er i størrelsesorden 5 milliarder kroner, og at de er nær beslutning om investering. Fylkeskommunen er enig med skognæringa at det er avgjørende for disse å ha forutsigbarhet for tilgang til havn sentralt i Drammensfjorden.

Skog- og treindustrien er en viktig næring i vår region. Fylkeskommunen er svært opptatt av at vi må sikre og styrke verdiskaping og konkurransekraft i denne næringen. Infrastruktur som

tømmerhavn er nødvendig for å lykkes. Vi må utvikle verdikjeder, nye produkter og flere arbeidsplasser i skog- og treindustrien. Bioressursene er også nødvendige for en klimavennlig omstilling. Uten en tømmerhavn i Drammensfjorden vil vi ikke lykkes med dette. Fylkeskommunen er bekymret for at regionen mister muligheter for store investeringer, nye arbeidsplasser og videre utvikling innenfor skog- og treindustri i vårt område. Derfor er fylkeskommunen svært opptatt av at vi som region sikrer infrastruktur for transport av tømmer ved å få en ny lokalisering for tømmerhavn i Drammensfjorden.

I 2013 stadfestet Miljøverndepartementet at arealene på Lierstranda skal transformeres fra industri til bolig i den framtidige Fjordbyen. I 2017 ba skognæringa om støtte fra fylkeskommunen etter å ha jobbet i motbakke i flere år med å finne ny lokasjon. Fylkeskommunen har siden 2017 engasjert seg i å finne en langsiktig løsning på lokaliseringsspørsmålet for tømmerhavna i tråd med departementets forventning om å bidra til at Lier kommune sammen med regionale myndigheter skulle finne alternativ løsning på tømmerhavn spørsmålet.

I 2018 initierte Buskerud fylkeskommune en regional planprosess med mål om å finne en løsning for tømmerhavna i Drammensfjorden sammen med politiske representanter fra Lier og Drammen kommuner. I styringsgruppa for arbeidet deltok også Ringerike kommune, NHO, LO og daværende Fylkesmannen i Buskerud. Det ble søkt etter mulige lokasjoner og etter en grundig utredning som både vurderte de næringsmessige regionale sidene, infrastruktur, lokale miljøhensyn og byutvikling. Lokaliseringene som ble undersøkt var Storsand, Holmen og Juve. I en tidlig fase var også Gullaugodden i Lier pekt ut som en svært aktuell lokalitet, men en utredning her fikk ikke støtte. Utredningene viste at lokalisering i Juve vil kreve større investeringer og økte kostnader for skognæringen, men en kom fram til at det er mulig å utvikle en terminal i takt med skognæringens behov og ønsker på Juve. På Holmen ble det vurdert at det er arealknapphet og krevende å tilpasse tømmeromsetningen til andre varegrupper, men allikevel mulig å løse en god del av behovet for tømmertransport over Holmen.

Styringsgruppa landet på følgende tre alternative løsninger, som alle ble vurdert som gode og varige løsninger for å få tømmeret over havn:

- Alternativ 1: Holmen i Drammen
- Alternativ 2a: Juve i Svelvik
- Alternativ 2b: Juve, i samspill med Holmen

Buskerud fylkeskommune kunne ikke gå videre med et regionalt planvedtak i 2019 fordi Juve ikke lå i Buskerud fylke.

Drammen kommune har ment at fylkeskommunen bør ta opp igjen den regionale planprosessen, men fylkeskommunen er tydelig på at regional plan ikke lenger er et egnet verktøy for å løse lokaliseringsspørsmålet. Den beste måten å løse dette spørsmålet på er gjennom en kommunal arealplan. En regional planprosess for lokalisering krever lokal tilslutning. Det kreves at kommunene i Drammensfjorden tar eierskap til behovet for en tømmerhavn i fjorden, og sammen med fylkeskommunen og næringen, tar et regionalt ansvar for å lande en ny lokalisering. Lokaliseringsspørsmålet er tett knyttet til kommunenes areal- og transportstrategier som de legger i sine arealplaner. Selv ved bruk av en regional

planbestemmelse om lokalisering, som blir juridisk bindende for et konkret areal i en kommune, vil det ta for lang tid å få dette innført i kommunalt planverk. Når nå Drammen kommune utarbeider en samlet arealdel for sin kommune er det tida for å se helhetlig på lokaliseringsspørsmålet i denne planprosessen.

Fylkeskommunen og skognæringa er enig i at alternativ 2a med Juve i Svelvik er en varig god løsning og dermed det beste alternativet. Holmen ble i utredningen pekt på som et alternativ 1. Holmen utløser store investeringsutfordringer i infrastruktur på både vei og bane, utfordrende med støy i byen og tett på sykehuset, samt trafikkale utfordringer for veinettet. Drammen Havn er en svært viktig havn for vår region, og skognæringens behov for mellomlagring er ikke forenelig med strategiene for dagens drift og havnas langsiktige strategier for utviklingen av Drammen Havn.

Fylkeskommunen har i gjentatt dialog med Drammen kommune anmodet om at kommunen bidrar til å løse lokaliseringsspørsmålet og pekt på at Juve er den beste lokaliseringen for både skognæringa, men også hensyntatt byutvikling og lokale miljøhensyn. Fylkeskommunen mener også at en slik lokalisering er positiv for arbeidsplassvekst i denne delen av kommunen og for regionen.

Fylkeskommunen opplever også at regjeringen gjennom flere departementer støtter dette synet og at de uttrykker at tømmerhavnsprosjektet best finner sin løsning lokalt i kommuneplanen. Fylkeskommunen er glad for støtte til tømmerhavn i vår geografi og at den er viktig for å realisere regjeringens Veikart for Grønt industriløft. Fylkeskommunen forstår kommunens bekymring for trafiksikkerhet langs dagens Svelvikvei og har derfor signalisert vilje til å finne avbøtende tiltak langs fylkesveien. Vi mener videre at det i et langsiktig perspektiv er positivt om Juve kan styrkes for næringsaktivitet.

Vi registrerer at Direktoratet for mineralforvaltning har innsigelse til å endre arealformålet for Juve. Fylkeskommunen forstår på den ene siden direktoratets uttalelse om betydningen av å sikre ressursen for videre pukkverksdrift, men vil tydelig peke på at også de infrastruktur- og næringsmessige hensynene til skog- og treindustrien må tillegges betydelig vekt. Det går tydelig fram i de to arealinnspillene om bruk/ etterbruk av masseuttaket Juve (NÆ1), hhv. nr. 43 og nr. 60 fra Eidos Eiendomsutvikling AS og Drammensregionens Virkesterminaler AS om at det tar hensyn til en fortsatt pukkverksdrift ved etablering av tømmerhavn og andre næringsetableringer.

Fylkeskommunen ber derfor om at det legges til rette for tømmerhavn på Juve og at arealet legges inn med arealformål næring i tråd med innspillene.

## **Kulturarv**

Det er gjort et godt arbeid med å harmonisere kommuneplanene fra Svelvik og Nedre Eiker inn i Drammen kommunes arealplan med hensyn til kulturminner og styrking av kunnskapsnivået for den verneverdige bebyggelsen. For Svelvik er øvre grense for oppføring av verneverdier satt til rundt år 1900, med noen unntak opp til 1930. Ved senere rullering bør det vurderes om grensen kan løftes opp til 1950.



Landfalløya er et heterogent område med både boligbebyggelse og industriarkitektur som har et fremtidig utviklingspotensial med store kulturhistoriske kvaliteter som kan hentes frem og revitaliseres. Vi anbefaler områderegulering for å oppnå en helhetlig utvikling og unngå separate og individuelle reguleringer.

Det hadde vært nyttig om det var blitt utarbeidet temakart for kulturminner til førstegangsbehandling av kommuneplanens arealdel 2023- 2034 av hensyn til å få bedre oversikt.

*Kommentarer til kommuneplanens bestemmelser:*

I kommuneplanens bestemmelser 11.1.1 Kulturminner, - miljø og -landskap skal tas vare på i steds- og byutviklingen. Målet med bestemmelsen er å bevare det verneverdige både som autentisk objekt og som formuttrykk og å videreføre byggeskikk og arkitektur. Ved utarbeidelse av reguleringsplaner og ved større byggeprosjekter som berører kulturminneverdier skal det utarbeides en DIVE analyse eller en kulturminneutredning.

Målet med bestemmelsen er god, og fylkeskommunen foreslår at det vurderes å legge til at målet med bestemmelsen også er å ta vare på kulturmiljøers særpreg og karakter. Når det gjelder DIVE analyser vil vi vise til at dette er et verktøy og en metode som er viktigst på et overordnet nivå, når arealbruk og viktige plangrep legges, f.eks. ved utarbeidelse av områdeplan. Vi er usikker på hensiktsmessigheten av dette på andre plannivå. Det fremstår uklart om utredningskravene gjelder for alle plannivåer og alle kulturminner eller kun listeførte/registrerte kulturminner.

Retningslinjer: DIVE analyser utarbeides i tråd med Riksantikvarens veileder. Ved fasadeendringer og hovedombygginger kan det kreves tilbakeføring av fasade. Ved søknad om riving av verneverdig kulturminne kan det kreves bygningsantikvarisk dokumentasjon.

19.4 Hensynssone kulturmiljøer H570 (pbl. § 11-8, bokstav c) 19.4.1 Innenfor hensynssonen skal det vises særlig hensyn til kulturmiljøer og kulturminner jf. punkt 11.1 19.4.2

Totalskadede kulturminner (forfall/skade) skal gjenoppbygges som kopi.

Denne bestemmelsen bør avklares med hensyn til hvor autentisk bygningen fremsto, og hvilke kulturminneverdier den representerte ved skadetidspunktet. Kanskje krav om gjenoppføring som kopi bør nyanseres til: *skal gjenoppbygges som kopi eller på annen måte som ikke bryter med hensynet til kulturmiljøet.*

Siste del av bestemmelsen bør tas ut eller omformuleres.

20.3 Bestemmelsesområde for høyhus, # 3 (pbl. § 11-9) Gjennom planprosess for områdene kan byggehøyder opp mot 32–37 m vurderes for enkeltbygg. I tillegg åpnes det for å vurdere totalt inntil 1 til 2 høyhus over 37 m.

Denne bestemmelsen kan skape uklarheter. Vi foreslår at det settes konkrete høydebegrensinger som kan gi forutsigbarhet for innbyggere, utbyggere og andre aktører. Det er viktig at høyhusene ikke bryter med siktlinjer og reduserer opplevelsesverdien i de kulturhistoriske områdene.

*Automatisk fredete kulturminner*

Fylkeskommunen har ikke grunnlagsmateriale for å kunne vurdere hvorvidt den foreslåtte arealdisponeringen innebærer konflikt i forhold til automatisk fredete kulturminner ettersom områdene ikke er arkeologisk registrert, jamfør kulturminnelovens §§ 8 og 9.

Fylkeskommunen vil derfor presisere at når det gjelder hensynet til automatisk fredete kulturminner har fylkeskommunen ikke sagt seg enig i arealbruken, jfr. kulturminneloven § 8, 4.ledd, siste setning.

Automatisk fredete kulturminner er fredet selv om de ikke vises på plankartet eller omfattes av bestemmelser til kommuneplanen, jf. kulturminneloven som særlov. Grunnlaget vil være den nasjonale databasen for kulturminner; Askeladden, og det vises i sin helhet til denne som ajourføres jevnlig og oppdateres ved hver ny registrering.

Slike spesielt viktige kulturminner har vært avmerket tidligere, som f.eks. helleristningene på Åskollen og i Skogerveien og Skoger gamle kirke som middelaldersk kirkested. I kulturminnedelplanen for Nedre Eiker ble det satt av ni viktige automatisk fredete kulturminner. Planen ble også politisk vedtatt. Disse vil enkelt kunne legges inn på et temakart. Tilsvarende registrering med kommunedelplan for arkeologiske kulturminner, er verken utført for tidligere Drammen kommune eller for Svelvik. En slik gjennomgang er nødvendig dersom man skal velge å ha synliggjort viktige automatisk fredete kulturminner på samme nivå i hele kommunen.

Vi vil bemerke at det har vært gjennomført DIVE-analyser tidligere på Strømsø og Bragernes. Disse omfattet ikke arkeologiske kulturminner. Drammen kommune må være særs oppmerksom på at ved å stille krav om gjennomføring av DIVE-analyser for utbyggingsområder, må dette også omfatte vurderinger knyttet til arkeologiske kulturminner.

#### *Marinarkeologiske kulturminner*

Kommuneplanen omfatter en del berørte sjøområder, som utfylling av Holmen, sykehusarealet på Brakerøya, transformasjonsområder, småbåthavner etc. Norsk Maritimt Museum uttaler seg om de marinarkeologiske verdiene i forbindelse med reguleringsplaner for de aktuelle områdene.

#### *Etterreformatoriske arkeologiske kulturminner*

Under bestemmelsene 20.1.1 og 20.1.2. har Drammen kommune valgt å legge inn planbestemmelser som omfatter potensial og funn av arkeologiske kulturminner fra tiden etter år 1537. Vi ser svært positivt på at kommunen legger opp til bedre sikring av kunnskapen fra byutviklingen de siste 500 årene. Bestemmelsesområdene er knyttet til de eldste delene av Bragernes, Strømsø og Tangen slik at viktige fysiske bevarte aktivitetsspor med gjenstander og konstruksjoner kan bli dokumentert og ivaretatt i et faglig vurdert omfang. Bestemmelsene må ivaretas i et godt samarbeid mellom fylkeskommunen og kommunen.

### **Miljø, vannmiljø og blågrønn struktur**

Vi har en pågående naturkrise globalt og nasjonalt. I dag vet vi at tap av naturmangfold er den største miljøutfordringen verden står ovenfor sammen med klimaendringene. FNs naturpanel slår fast at vår arealbruk er den største trusselen mot det biologiske mangfoldet og biosfæren. Den viktigste årsaken til tap av naturmangfold på land og i vann, er at leveområder blir forringet eller går tapt som følge av endret arealbruk. Endringer i arealbruk, både i form av inngrep, nedbygging og gjengroing, fører til endring og fragmentering av arters leveområder. Det å se summen av mange små tiltak i sammenheng, er en nøkkelfaktor for å ivareta naturmangfoldet.

I regional planstrategi for Viken 2020-2024 legges planetens tålegrense til grunn for all aktivitet og hensynet til klima og miljø skal være en gjennomgående prioritet. I Drammens kommunes samfunnsdel er det satt mål om at Drammen skal bli Norges grønneste kommune – et sirkulært og klimarobust lavutslippssamfunn der det er naturlig å velge miljøvennlig. Viken fylkeskommune ser at Drammen kommune har gjort mange grep for å nå målet om å bli Norges grønneste kommune, men ser også at det er noen mangler for å kunne nå dette målet. Skal en nå dette målet må en ta gode grep i arealforvaltningen som knytter seg til ivaretagelse av natur.

Regional plan for areal og transport i Buskerud presiserer under strategi *Bærekraftig forvaltning av skog- og fjellområder* at kommunene gjennom sin arealplanlegging skal legge til rette for utmarksnæringer, reiseliv og friluftsinnteresser samtidig som hensyn til biologisk mangfold og landskapets sårbarhet skal ivaretas ved å ikke tillate ny fritidsbebyggelse og andre større inngrep over tregrensa eller i det høyestliggende skogbeltet. Videre skal inngrep i våtmarksområder med spesiell vekt på intakte myrområder unngås. Prioriterte arter, truede eller nær truede arter og utvalgte naturtyper eller truede og nær truede naturtyper, jf. Norsk rødliste for arter 2015 og Norsk rødliste for naturtyper 2011 skal ivaretas og inngrepsfrie naturområder skal sikres mot ytterligere nedbygging.

### *Arealregnskap*

Drammen kommune har utarbeidet et arealregnskap. Arealregnskap er et nyttig verktøy for å kunne gjøre vurderinger rundt disponering av areal i kommuneplaner. Arealregnskap kan også være et konfliktdependende verktøy, særlig i presskommuner med store naturverdier. Viken fylkeskommune arbeider for tiden med å utarbeide et regionalt kartbasert arealregnskap. En første versjon av dette vil bli klart våren 2023. Det skal i tillegg gjennomføres piloter på et kommunalt arealregnskap. Vi vil oppfordre Drammen kommune til å følge dette arbeidet, og ha en ambisjon om å ta i bruk dette verktøyet så snart det er klart.

Flere kommuner har begynt å ta i bruk begrepet «arealnøytralitet» i kommunal arealplanlegging, for å hindre tap av naturmangfold og sikre jordvern. Ved å etablere «arealnøytralitet» som et prinsipp for arealpolitikken, vil dette være retningsgivende for all arealplanlegging i kommunen. Forslag om endring av arealformål kan dermed vurderes opp mot mål om «arealnøytralitet». Dette vil innebære at kommunen som et utgangspunkt ikke bygger ned naturverdier. Ved en eventuell om-disponering av jordbruks- og naturområder, erstattes disse med andre områder som har, eller restaureres til, tilsvarende verdi. Målet vil i så fall være å beholde like gode dyrkningsmuligheter og at biologisk mangfold (i form av naturtyper og arter) ivaretas. Etter hvert som kommuner får erfaring med arealnøytralitet, og

man får en nasjonal standard, kan Drammen se på om det kan tas inn i senere rullinger av arealdelen.

### *Blågrønn infrastruktur/Viltets leveområder og viltkorridorer*

Områder med verdifullt biologisk mangfold er mindre utsatt for negativ påvirkning dersom de inngår i en større sammenhengende struktur. Bevaring av store sammenhengende naturområder og grønne korridorer mellom områdene er derfor særlig viktig. Det inkluderer å sikre forbindelser gjennom tettbygde områder, og å hindre strukturbrudd ved utbygging. Drammen kommune legger vekt på ivaretagelse av blågrønne strukturer noe som er veldig bra. Viken fylkeskommunen savner imidlertid en definisjon av hva kommunen legger i blågrønne strukturer i kap 21 i bestemmelsene.

Blågrønn infrastruktur kan omfatte blågrønne arealer og landskapselementer både i byer og tettsteder og arealer utenfor byer og tettsteder, som har særlig betydning som formerings-, oppvekst- og forflytningsområder for arter og for artenes overlevelse over lang tid. Grønn infrastruktur brukes også om viktige områder for sentrale økologiske prosesser. By og tettstedsnær grønnstruktur brukes om veven av store og små naturpregede områder i bebygde soner. Den omfatter typisk parker, friområder, turdrag og andre ubebygde arealer med naturpreg. Langs vann og vassdrag kan elvekorridorer og bekkedrag være en del av grønnstrukturen.

I Drammen kommunes planbestemmelse 16.1 om grønnstruktur er det definert hvordan vegetasjonen skal skjøttes i de blågrønne strukturene. Viken fylkeskommune mener at det viktigste knyttet til biologisk mangfold og økologiske prosesser mangler i denne bestemmelsen. Kommunen bør synliggjøre i bestemmelsen at vegetasjonen skal skjøttes til beste for det biologiske mangfoldet.

I rekkefølgekrav under 4.1.3 blågrønn infrastruktur der det defineres hvilke hensyn som skal tas mangler ivaretagelse av biologisk mangfold. Dette bør innarbeides i rekkefølgekravet.

Man må være oppmerksom på viltets arealbehov i forbindelse med forslag om prosjekter som kan påvirke grøntstruktur/LNF. Det er viktig å opprettholde sammenhengende strukturer av naturområder og landbruksområder, slik at viltet kan finne oppholdsarealer og ha rom for å bevege seg i landskapet. I tillegg til skog og myr, er kantsoner i jordbrukslandskapet og langs vann og vassdrag verdifulle områder. Inntil tettsteder bør trekkveier for viltet ivaretas som en del av grønnstrukturen. De samme arealene er også verdifulle økologiske funksjonsområder for annet dyreliv. Elgen er derfor den arten med størst krav til en korridor, og gjennom å sikre trekkveier for denne arten vil man samtidig ivareta interessene for en lang rekke andre viltarter.

Viltets bruk av arealer endrer seg ofte over tid. Man må være oppmerksom på at eventuelle eldre viltkartlegginger ikke nødvendigvis viser hvilke områder som er viktige økologiske funksjonsområder for artene i dag. Det vil derfor ofte være behov for å hente inn oppdatert kunnskap, og informasjon.

Det er ikke utført systematiske kartlegginger av hjorteviltets arealbruk, der regionale viltinteresser synes. Man må derfor støtte seg til lokalkunnskapen om viltets leveområder, og ha et særlig våkent øye for steder og strekninger der det allerede er vanskelig for viltet å ta

seg fram. Det er derfor viktig å ta vare på sammenhengende grønne korridorer, som knytter større skog- og utmarksområder sammen. Slik sett burde konsekvensutredningene også i større grad omfattet høstbare viltressurser.

#### *Blågrønn faktor i utbyggingsprosjekter*

Viken fylkeskommune ser positivt på at Drammen kommune har innført blågrønn faktor i utbyggingsprosjekter. Dette vil kunne bidra til å sikre bærekraftig overvannshåndtering og fremme økologiske kvaliteter. Modellen er imidlertid fleksibel så tiltakshaver kan velge hvilke grønne og blå kvaliteter som skal fremmes. Det er derfor viktig at Drammen kommune følger opp med bestemmelser knyttet til gjennomføringen som sikrer at biologiske verdier vektes høyt i planleggingen. Dette bør tydeliggjøres i planbestemmelsen 4.3.1. Det kan for eksempel være valg av vegetasjon der fremmede arter unngås, og planter viktig for pollinerende insekter prioriteres.

#### *Kartlegging og ivaretagelse av naturmangfold*

Vi registreres at Drammen kommune har satt krav om registrering av naturmangfold i reguleringsplaner, samt ved byggesaker innenfor planer vedtatt før ny plan- og bygningslov (bestemmelse 10.6.1). Dette er svært viktige plangrep som kan gjøre at man kan ivareta natur også i eldre saker. Viken fylkeskommune savner imidlertid bestemmelser om hvordan verdifull natur skal ivaretas i planprosessene videre, og hvordan Drammen kommunen tenker at naturverdier kan sikres. I bestemmelsen 10.6.1. bør det tas inn at det ved regulering og ved søknad om tiltak skal redegjøres for hvordan prinsippene i naturmangfoldsloven §§ 8 til 12 er vurdert, og hvordan biologisk mangfold inkludert naturtyper, er ivaretatt.

Det er bekymringsfullt at Drammen kommune kun har med en bestemmelse om at utvalgte naturtyper skal bevares, og ikke andre rødlistede og truede naturtyper. Det er kun et fåtall utvalgte naturtyper i Drammen kommune, så denne bestemmelsen ivaretar svært få og små områder. Vi registrerer at Drammen kommune har med en retningslinje om at *arealforvaltningen skal bidra til å hindre tap av arter og naturtyper. Nye tiltak skal i minst mulig grad gi negative konsekvenser for naturmangfoldet.* Men dette blir en svak føring og gir et signal om at Drammen ikke tar naturkrisa på alvor. Viken fylkeskommune mener at det må på plass en tydeligere bestemmelse om at trua naturtyper ikke skal bygges ned og at leveområdene for trua arter må sikres. Dette kan videre tydeliggjøres i bestemmelsene om at slike områder skal avsettes som arealformål grøntstruktur eller hensynssoner i reguleringsplaner.

I planbestemmelse 10.6.3 er det foreslått at Rigg- og anleggsområder ikke tillates etablert i områder hvor utvalgte og viktige naturtyper berøres. Det er bekymringsfullt at Drammen kommune kun har med rigg- og anleggsområder i denne bestemmelsen. Hva med andre tiltak? Viken fylkeskommune anbefaler at bestemmelsen må favne tiltak generelt, og at det presiseres at tiltak som kan forringe naturverdiene ikke tillates. I denne bestemmelsen bør også viktige naturtyper presiseres til Naturtyper kartlagt etter DN-håndbok 13 med status lokalt viktige (C), viktige (B) og svært viktig (A), samt Naturtyper kartlagt etter NiN-metodikk med status svært lav kvalitet, lav kvalitet, moderat kvalitet, høykvalitet og svært høy kvalitet.

#### *Fremmede arter*

Fremmede arter regnes som en stor trussel for det biologiske mangfoldet. Tiltaksplan for Bekjempelse av fremmede skadelige organismer (2020-2025) er et viktig instrument for oppfølging av nasjonale og internasjonale føringer i arbeidet. Kommunene har en viktig rolle i dette arbeidet. Viken fylkeskommune savner en omtale av hvordan Drammen kommune har tenkt til å følge opp dette i sin kommune, og at en har tatt høyde for dette i planbestemmelsene. Drammen kommune bør vurdere å ta inn en bestemmelse under *pkt 10 miljøkvalitet, natur, landskap og grønnstruktur* om at fremmede arter som er plassert i kategorien svært høy og stor risiko, skal bekjempes. For å hindre spredning av uønskede fremmede arter, skal fremmede arter kartlegges og håndtering av masser som er infisert med frø av fremmede arter, skal foregå i tråd med forskrift om fremmede organismer.

#### *Arealinnspill med mangelfulle kartlegginger*

Viken fylkeskommune registrerer at det er gjennomført store heldekkende NiN kartlegginger i de sentrumsnære områdene i Drammen kommune. Dette legger grunnlag for å kunne ta riktige arealinnspill med videre i arealdelen av kommuneplanen. Det er imidlertid mangelfulle kartlegginger knyttet til noen av arealinnspillene, og Viken fylkeskommune fraråder at disse arealinnspillene blir vedtatt i kommuneplanens areadel før kartlegginger er gjennomført.

Innspill Nr 111 B5 Solbergelva (1000daa) og Nr 38 Åserudgata (11daa). Til sammen et stort område som foreslås endret fra LNFR til bolig- og konsentrert småhusbebyggelse. Området ligger innenfor marka, og bebyggelsen vil gå på bekostning av natur, landskap og grøntstruktur noe Viken fylkeskommune ser som svært uheldig. I KU står det at det ikke er registrert noen naturtyper i området, men det er ikke opplyst om det er gjennomført heldekkende naturtypekartlegging i området. Viken fylkeskommune er bekymret for at et så stort område legges ut til boligområde dersom det er mangelfulle kartlegginger i området. Naturtyper bør kartlegges før det vurderes lagt inn som boligområde i kommuneplanens arealdel. Det er registrert ask som er sterk truet (EN) og smaltimian som er kritisk truet (CR), noe som indikerer at det kan være verdifulle naturtyper i området. Området bør kartlegges før en legger området inn i kommuneplanens arealdel, slik at grenser kan justeres før innleggelse i arealplankartet. I KU'en står det at det ved regulering anbefales kartlegging, men dette kan være for seint i prosessen for å sikre verdifull natur. Dersom kommunen velger å gå videre med området i kommuneplanen, bør det stilles rekkefølgekrav til at området skal kartlegges før området hogges og planlegging av området starter. I tillegg bør det legges inn krav om at verdifulle naturtyper avsettes til arealformål grøntstruktur eller til hensynssone for naturen.

#### *Arealinnspill med konsekvenser for landskapsbildet*

Innspill Nr 66. Det er knyttet usikkerhet til om ny bebyggelse med 5 etasjer får betydning for landskapsbildet. Området ligger inntil Drammenselva og vil med 5 etasjer kunne få store konsekvenser for landskapsbilde. I planbestemmelsen 14.2 knyttet til sentrumsformål er ikke landskapsbilde godt nok ivaretatt. Det bør vurderes å ta inn i bestemmelsen *14.2.2 Utforming*, at også landskap skal ivaretas.

Felt ABA Ryghkollen. Det er knyttet usikkerhet til om ny bebyggelse får betydning for landskapsbildet. Viktig at det er gode bestemmelser knyttet til området. Det bør vurderes å ta inn bestemmelser om at landskapet blir ivaretatt i bestemmelse 14.3.2.

### *Arealinnspill med konsekvenser for trua arter og naturtyper*

Innspill nr 108. Det er registrert en rødlistet plante, legevendelrot, innenfor området. Det er uheldig at kommunen velger å bygge ut området der det er registrert en rødlistet art. Viken fylkeskommune anbefaler at det tas inn en bestemmelse om at leveområdet for rødlista arter hensyntas i det videre arbeidet.

Innspill nr 19. Utbygging vil føre til nedbygging av sammenhengende grøntkorridor mellom Åsen og sentrum og vil føre til store landskapsendringer. I tillegg vil nedbyggingen føre til at en svært viktig naturtype, lågurtselfe – rogneskog blir forringet eller ødelagt. Området inneholder rødlisteartene mosesildre og ask som er rødlista. Nedbyggingen vil føre til store tap av naturkvaliteter.

Innspill nr 20 Utbyggingen vil bryter opp sammenhengende blågrønn struktur og vil berører naturtypen kalkskog som er registrert som viktig naturtype. Konsekvensen samlet sett er svært negativ for natur- og rekreasjon.

Innspill nr 54. Boligbebyggelse planlegges i et ravinelandskap og ravinen er planlagt gjenfylt. Ravinen er registrert som et lokalt viktig ravineområde med rik edelløvsskog og beitemark. Det er registrert dvergspett og ask som begge er rødlistet. Raviner er kategorisert som en sårbar naturtype på Norsk rødliste for naturtyper på grunn av reduksjon av naturtypens totalareal. Raviner er sjeldne i global målestokk, også i Norge. Vi har derfor et ansvar for å ta vare på dem. Raviner bidrar positivt til naturmangfold og variasjon i landskapet, og oppfylling/planering av raviner fører til at vi mister verdifulle natur- og landskapsområder. Vi fraråder derfor at dette området legges ut til boligområde.

### *Vannmiljø - konsekvensutredning*

Drammenselva og Drammensfjorden, med tilhørende vassdrag, står sentralt for både for folk og dyreliv. Kommunen har innarbeida vann som tema i arealdelen, med bruk av arealkategorier, bestemmelser og omtale i planbeskrivelsen. Slik sett er regional plan for vannforvaltning for 2022-2027 for både Innlandet og Viken vannregion og Vestfold og Telemark vannregion i stor grad godt innarbeida og konkretisert i arealdelen.

De regionale vannforvaltningsplanene fastsetter mål for vannmiljøet i alle vannforekomstene i Drammen. Forskrift om konsekvensutredninger § 21 sier at «konsekvensutredningen skal identifisere og beskrive de faktorer som kan bli påvirket og vurdere virkninger for miljø og samfunn». Vannmiljø er nevnt spesifikt som et av temaene som skal vurderes, og beskrivelsen skal omfatte «positive, negative, direkte, indirekte, midlertidige, varige, kortsiktige og langsiktige virkninger». De samlede virkningene skal også vurderes. I rundskriv T-2/16, om Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet, står det blant annet at manglende oppfølging av utredningskrav som framgår av KU-forskriften gir grunnlag for å vurdere innsigelse. I samme rundskriv, i kap. 3.7 om vannmiljøkvalitet, framgår det at innsigelse skal vurderes når planforslaget vil komme i konflikt med godkjent regional vannforvaltningsplan eller vannforskriftens § 12.

Ved innspill til varsel om oppstart viste fylkeskommunen til nye presiseringer om bruk av vannforskriftens §12, jf. [brev fra klima- og miljødepartementet datert 12.6.2021](#). I presiseringene fra departementet står det bla at:

*«Paragraf 12 skal vurderes når det skal fattes enkeltvedtak om ny aktivitet eller nye inngrep i en vannforekomst som kan medføre at miljømålene ikke nås eller at tilstanden forringes. Dette kan være vedtak med hjemmel i forurensningsloven, vannressursloven, vassdragsreguleringsloven, akvakulturloven, havne- og farvannsloven, jordlova, lakse- og innlandsfiskloven, plan- og bygningsloven mv.*

*Det skal vurderes konkret om § 12 kommer til anvendelse, ikke bare ved enkeltvedtak og reguleringsplaner, men også ved utarbeidelse og behandling av kommune(del)plan, regional plan og statlig arealplan etter plan- og bygningsloven.*

*Vurderingen av vilkårene i § 12 bør foretas tidlig i en planprosess, slik at hensynet til vannmiljøet blir tatt i betraktning ved utarbeidelse av planforslaget. Dersom vurderingen skjer sent, kan man risikere at den valgte lokaliseringen eller avbøtende løsninger er i strid med vannforskriften. I tilfeller der saksbehandlingen resulterer i et vedtak eller tillatelse, må vurderingen være foretatt senest før vedtak treffes eller tillatelse gis.*

*For planer eller tiltak som skal konsekvensutredes, skal vurdering etter vannforskriften § 12 samordnes med arbeidet med konsekvensutredning. ....»*

I konsekvensutredningen til arealdelen har kommunen gjort vurderinger knytta til berørt vannforekomst. For flere vannforekomster savner vi imidlertid en konkret vurdering av om nevnte påvirkninger vil kunne forringe tilstanden eller påvirke måloppnåelse. Videre savner vi en vurdering av totalbelastning, der flere områder kan påvirke samme vannforekomst, og en tydeligere kobling mot mulig påvirkning knytta til avløp og vannforekomsten som er resipient for renseanlegga. Her kan det også være positive virkninger ved at ny utbyggingsområder kan medføre forbedringer knytta til påvirkninger fra avløpsnett og spredt avløp.

Som beskrevet i planbeskrivelsen må kommunens renskapasitet økes, og det foreslås i rekkefølgebestemmelse 4.1.4 at nye tilknytninger ikke igangsettes før behandlingsskapasitet på renseanlegget er *sikret etablert*. Slik vi tolker rekkefølgebestemmelsen vil det i dette tilfelle være tilstrekkelig med vedtak om etablering av økt behandlingsskapasitet, noe som ikke sikrer tilstrekkelig rensing fra starten av ved påkobling av nye enheter. Dette er uheldig, og vi savner en vurdering i konsekvensutredningen av hvordan dette vil kunne påvirke resipientvannforekomsten og en kobling mot tilstanden i Oslofjorden.

Med bakgrunn i ovennevnte fremmes det innsigelse til konsekvensutredningen for manglende, konkrete vurderinger av om arealendringer i planforslaget vil kunne påvirke fastsatte miljømål, jf. §4-7 i vannforskriften og gjeldende regionale vannforvaltningsplaner.

Dersom de nye arealforslagene i arealdelen vil kunne påvirke miljømåla, må det gjøres en egen vurdering etter vannforskriftens §12 om ny aktivitet eller nye inngrep.

Under gis eksempler (ikke uttømmende) på hvor konsekvensutredningen bør suppleres:

- Solvergelva B5: Miljøtilstanden i vannforekomstene Solbergbekken nedre, Vinnesbekken og Kjøsterudbekken er moderat, og avrenning/overvann fra by, infrastruktur og bekkelukking er allerede en utfordring. Vi kan ikke se at det gjort en konkret vurdering av om foreslåtte utbyggingsområde vil kunne forringe tilstanden eller påvirke måloppnåelsen.



- Område 91, Gjerpenkollen: I konsekvensutredningen er det vurdert til at utbygging vil kunne påvirke to bekker på nedsiden av Fjellveien, men det er ikke vurdert om dette vil kunne forringe tilstanden eller påvirke måloppnåelsen for vannforekomsten.
- Område 96, Lindum: I konsekvensutredningen står det at bekken renner gjennom/under dagens renovasjonsanlegg, som har stor negativ påvirkning. Det er ikke vurdert hvordan utvidelsen vil påvirke vannforekomsten.
- For områdene 43 og 60 er det i konsekvensutredningen påpekt at det er uvisst i hvilke grad nedbygging av et større næringsområde kan påvirke avrenning og ytterligere utslipp til indre Drammensfjord, som i dag har dårlig økologisk tilstand. Vi kan imidlertid ikke se at avbøtende tiltak er vurdert, ut over at det er kommentert at viktige naturtyper i sjø skal hensyntas ved eventuell regulering.
- Område 92 mangler vurdering med tanke på «vannforekomster/grunnvann».
- Ut ifra det vi kan se mangler det vurderinger knytta til enkeltområder ved Nesbygda, hvor vannforekomsten er vurdert til å ha moderat tilstand.
- For område 142 og Eikehaugen nord, bør det sjekkes om vurderinger er gjort ut ifra riktig vannforekomst. Ligger områdene innenfor Grunnvik bekkefelt eller Solumstranda bekkefelt? Dette vil kunne påvirke vurderingene i konsekvensutredningen, da miljøtilstanden i de to vannforekomstene ikke er lik.
- Det opplyses om at Mjøndalen og Muusøya renseanlegg allerede er overbelasta og at nye tilknytninger til anleggene vil medføre brudd på kommunens utslippstillatelse inntil renskapasiteten er økt. I tillegg vil økt tilknytning til Bokerøya renseanlegg kunne endre dagens renskrav ved anlegget. Vi kan ikke se at det er gjort en konkret vurdering av hvordan vannforekomsten som er resipienten for renseanlegga vil bli påvirka. Dette gjelder for både nye utbyggingsområder og ved endring av formål, fra for eksempel næring eller fritidsbolig til bolig.

### *Innspill til konkrete arealer*

Ved Bokerøya (område 85 og 132) foreslås det en endring fra bruk og vern av sjø og vassdrag og småbåthavn til småbåthavn, med muligheter for marina og flytende fritidsboliger. I konsekvensutredningen står det at tiltaka vil kunne berøre de to bekkene som renner ut i området, at det må utredes tiltak for å hindre ytterligere forverring i Drammensfjorden, og at tiltak kan gå ut over ålegress og andre viktige habitater. Vi kan ikke se at det foreligger en konkret vurdering av om foreslåtte tiltak vil kunne forringe tilstanden i Drammensfjorden, og/eller gjøre det vanskeligere å nå miljømålet som er satt for vannforekomsten. Videre vil tiltaket berøre bløtbunnsområder og en stor ålegresseng, hvor begge tidligere har blitt vurdert til å ha svært stor verdi. Slik vi vurderer det er det mulig at tiltaket kunne påvirke måloppnåelsen for vannforekomsten, og vi savner da en vurdering av tiltaket etter § 12 i vannforskriften. Vi kan heller ikke se at det har blitt gjort alternative vurderinger med tank på lokalisering, jf. Forskrift om konsekvensutredninger § 19 siste ledd.

Med bakgrunn i ovennevnte fremmes innsigelse til ny småbåthavn (område 85 og 132).

### *Øvrige faglige innspill til vannmiljø*

Videre ønsker vi å gi følgende faglige innspill for bedre å ivareta vannmiljø, livet i vann og det biologiske mangfoldet:

- For sykehustomta (dagens), bør bekkeåpning vurderes.
- For næringsområde ved Juve (område 43 og 60) gis det sterkt faglig råd om at områder avsatt til næring på nedsiden av veien tas ut/reduseres.
- Hensynssoner bør vurderes for å ivareta verdifull/viktig natur i sjø og vassdrag.

### *Innspill til bestemmelser og hensynssoner*

Drammen kommune foreslår følgende bestemmelser knytta til byggegrense mot vassdrag:

*9.5.1 På begge sider av vassdrag gjelder følgende grenser for tiltak etter pbl § 1-6:*

- a) 100 meter i områder avsatt til LNF og blågrønnstruktur*
- b) 50 meter i områder avsatt til byggeformål*
- c) 20 meter fra tørre bekker og bekker med årssikker vannføring*
- d) Kantsonen/vegetasjonsbelte på minimum 6 meter skal bevares i sin helhet langs elver og bekker med årssikker vannføring for å sikre biologisk mangfold*

Slik fylkeskommunen tolker forslaget til byggegrenser mot vassdrag, settes byggegrensa til 20 meter for alle tørre bekker og bekker med årssikker vannføring. Tørre bekker er definert som bekker uten årssikker vannføring, men vi kan ikke se at det er gitt en nærmere definisjon av hva som regnes som «bekker med årssikker vannføring». Det kan derfor stilles spørsmål ved hva som regnes som «bekker med årssikker vannføring» etter punkt c, og hva som regnes som vassdrag etter punkt a. Videre tolker vi det dit hen at punkt c også gjelder for tørre bekker og bekker med årssikker vannføring i LNF. Da vi heller ikke kan se at det er satt egne bestemmelser for verna vassdraga (Drammensmarka/Finnemarka), tolker vi videre bestemmelsen slik at punkt c også er ment å gjelde her.

For å sikre en bedre ivaretagelse bekker med årssikker vannføring og verna vassdrag, fremmes det innsigelse til bestemmelse 9.5.1 om byggegrenser mot vassdrag.

Videre ønsker vi å gi følgende innspill til foreslåtte bestemmelser for byggegrenser mot vassdrag:

- Fylkeskommunen støtter forslag til punkt a, om en byggegrense på 100 meter i områder avsatt til LNF og blågrønn struktur. Punktet bør imidlertid også gjelde for bekker med årssikker vannføring.
- Til punkt b gis det sterkt faglig råd om at byggegrensa for områder avsatt til byggeformål settes til 100 meter. Eventuelle justeringer av byggegrensa bør gjøres etter konkrete vurdering ved regulering av området. Dette gjelder spesielt med tanke på nye utbyggingsområder, da en endring fra LNF til utbyggingsområde nå automatisk medfører at byggegrensa endres fra 100 til 50 meter, uten en nærmere vurdering av allmenne interesser.

- Det er positivt at det opprettes en bestemmelse om kantsone/vegetasjonsbelte langs elver og bekker. For å bedre ivareta biologisk mangfold, vannmiljø og livet i vann ønsker vi imidlertid å gi sterkt faglig råd om at bredden på vegetasjonsbeltet utvides, og at det presiseres at bestemmelsen også gjelder for tjern og innsjøer (hele vassdraget).
- Det bør tas inn en veiledende tekst om at tiltak i vassdrag også skal vurderes etter § 8 vannressursloven, og at konsesjonsfrie tiltak skal vurderes etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag.

Fylkeskommunen er videre positiv til at bestemmelse 10.1 om vannforekomster tas inn, hvor det bla står at planer og tiltak som berører vannforekomster med vedtatte miljømål skal utrede hvordan planen eller tiltaket kan påvirke måloppnåelsen. Det bør imidlertid presiseres at dette også gjelder tiltak som kan påvirke vannforekomster (berøre kan tolkes som at det fysisk skal omfatte). Videre bør det presiseres at nødvendige avbøtende tiltak skal innarbeides, slik at bestemmelsen blir i tråd med vannforskriftens §§ 4-7 og 12.

Videre ønsker vi å gi følgende innspill til bestemmelsene:

- Forbud mot tømning av septiktank bør også gjelde for ytre Drammensfjord.
- Det gis råd om at bestemmelse 7.4 om kabler og ledningsanlegg suppleres med at bruk av fellestraseer bør vurderes med tanke på sjø og vassdrag.

## Massforvaltning

Direktoratet for mineralforvaltning sitt ressursregnskap for byggeråstoff <https://dirmin.no/tema/ressursforvaltning/dmfs-ressursregnskap-byggerastoff/oslo-og-viken> viser at Drammen kommune har ett uttak for knust fjell (estimert levetid over 50 år) og ett uttak for sand og grus (estimert levetid mellom 5 og 10 år). De geologiske ressursene må forvaltes i et langsiktig perspektiv jf. regional plan for areal og transport i Buskerud. Vi ber dere derfor gjøre en vurdering av om forslaget til ny arealdel vil sikre tilfredsstillende tilgang til byggeråstoff i kommunen fram mot 2035.

Gjennom kommuneplanprosesser skal det også avklares tilstrekkelig med arealer for mellomlagring med sikte på gjenbruk. Vi anbefaler derfor at kommunen vurderer om det finnes arealer egnet for slik bruk.

## Annet

### *Energi - innføring av varmeplan*

I planbestemmelsene er det krav om tilknytningsplikt til fjernvarmeanlegg, men denne bestemmelsen bør endres slik at også andre og mindre utbyggingsområder vurderes. Viken fylkeskommune gir et faglig råd om at følgende bestemmelse tas inn i planbestemmelsene:

*Før 1. gangs behandling av områdeplaner og detaljerte reguleringsplaner for næringsområder, offentlig bygg og boligområder over 30 boenheter skal det foreligge en varmeplan for området basert på ny, fornybar energi. Tilknytning til nærvvarmeanlegg eller til fjernvarmeanlegg skal avklares i varmeplanen. Eventuell nærvvarmesentral skal vises i forslaget til områdeplan eller*

*detaljert reguleringsplan. Dersom varmeplanen viser at det er lønnsomt med ny, fornybar energi, skal dette velges som energiløsning.*

Bestemmelsen innebærer ikke et pålegg, men en vurdering i forhold til varme som energi.

## Prosjektledernes vurdering

Det vurderes at saken ikke har geografiske konsekvenser for nye fylkesinndelinger, men at ansvaret for fylkesveinett og prosjekter knyttet til det er et ansvar som videreføres inn i ny fylkeskommune.

## Konsekvenser og vurdering av bærekraft

Bærekraftbegrepet består av tre dimensjoner; Miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft. Alle de tre dimensjonene må med for at noe skal kunne kalles bærekraftig.

Sammenstillingen av de tre tidligere arealdelene til en oppdatert, felles og sammenhengende arealdel for den nye sammenslåtte kommunen viser en kommuneplan som understøtter framtidig bærekraftig samfunnsutvikling og arealbruk.

Det er gjennomført en relativ god vurdering og prioritering av nye arealinnspill i tråd med langsiktig arealstrategi som bygger opp under eksisterende tettsteder og arealbruk, men det er flere områder som vurderes å ikke være i tråd med hverken regionale føringer, regional planstrategi eller nasjonale retningslinjer. Disse er det fremmet innsigelse til. Flere av disse områdene er betegnet som viktige naturtyper og er på områder betegnet som myr, dyrka mark og skog. Disse områdene bør ivaretas som LNF-områder og grønnstruktur, slik at kommunens utvikling bygger opp under vedtatt ønsket målsetning om å nå bærekraftsmålene. Kommunen kan med fordel innarbeide begrepet «planetens tålegrense» - og la denne være en styrende føring for kommunens arbeid.

For å styrke kommunens arbeid med økonomisk bærekraft bør kommunen utarbeide et dimensjoneringsgrunnlag for arbeidsplassvekst. Dette vil bidra til å kunne styre, og styrke, kommunens næringsutvikling ved å definere eksisterende arealer og antall ansatte samt se mulige utvidelsesbehov.

## Vedtakskompetanse

Beslutningen treffes med hjemmel i reglement for delegering av myndighet fra fylkestinget i Viken og tildeling av innstillingsrett, punkt 3.5.2, f og g.